
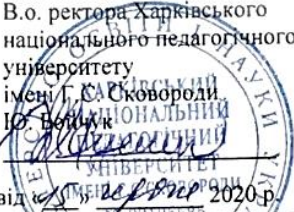

<p>УХВАЛЕНО вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди протокол № 3 від « 12 » червня 2020 року</p>		<p>Система управління якістю ХНПУ імені Г.С. Сковороди</p> <p>ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p> <p>Економіка, бізнес, економічне мислення</p>	<p>ЗАТВЕРДЖЕНО В.о. ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Ю. Вейчик</p> <p>від « 12 » червня 2020 р.</p>
--	---	--	---

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС, ЕКОНОМІЧНЕ МИСЛЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівня вищої освіти	<u>Першого (бакалаврського)</u> <i>(назва рівня вищої освіти)</i>
галузі знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> <i>(шифр і назва галузі знань)</i>
спеціальності	<u>051 Економіка</u> <i>(код і назва спеціальності)</i>
освітня програма	<u>Економіка, управління та право</u> <i>(шифр і назва)</i>
Шифр за навчальним планом	<u>ЦПП-1.9</u>

Розробники програми: *Л. Радченко* кандидат економічних наук,
професор кафедри економічної теорії,
фінансів і обліку
О. Мельникова кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри економічної фінансів і
обліку

Рецензенти: *І. Сідельнікова* кандидат економічних наук,
професор кафедри економічної теорії, фінансів
і обліку ХНПУ імені Г.С.Сковороди

О. Марченко доктор економічних наук,
професор кафедри економічної теорії
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

Обговорено та рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету
протокол № 10 від «10» червня 2020 року

Голова ради (В.О. Процевський)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено центром ліцензування, акредитації і контролю якості освіти

Директор (І. Єсьман)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Пояснювальна записка

Програма *обов'язкової* навчальної дисципліни «Економіка, бізнес, економічне мислення» складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними економічними категоріями та найважливішими напрямками і школами економічної теорії, розкриття механізму функціонування ринкової економічної системи, показ необхідності та сутності трансформацій економіки під час переходу від командної до ринкової економічної системи і специфіки розвитку транзитивної економіки інверсійного типу.

Основні завдання вивчення дисципліни: формування уявлення про економічні системи; розкриття особливостей ринкової економіки; з'ясування сутності фундаментальних економічних категорій; аналіз специфіки розвитку ринкової економіки в Україні та визначення шляхів активізації економічного зростання і підвищення добробуту населення; формування фундаментальних основ сучасного економічного мислення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються програмні компетентності:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ФК 1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макrorівні.

ФК 3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

ФК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової, правничої інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

ФК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Передумови вивчення дисципліни

Дисципліна «Економіка, бізнес, економічне мислення» пов'язана із такими дисциплінами: політична економія, економічна теорія, історія економічних вчень, економічна історія, мікроекономіка, макроекономіка, міжнародна економіка та ін. Як суспільна наука «Економіка, бізнес, економічне мислення» знаходиться в тісному зв'язку з такими дисциплінами навчального плану як філософія, політологія, історія, соціологія та історія.

Дисципліна є базовою для вивчення інших нормативних дисциплін, підготовки рефератів, індивідуальних наукових завдань, курсових робіт, проходження практик майбутніх бакалаврів.

Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких **програмових результатів навчання**:

ПРН 1. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 3. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 10. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 11. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 12. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 13. Вміти працювати як самостійно, так і в команді.

ПРН 19. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4,5 кредитів ЄКТС 135 годин.

1. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Вступ до фаху

Тема 1.1. Економіка як наука

Предмет та методологічні основи економіки. Місце та роль людини в економічному житті. Обмеженість ресурсів та безмежність потреб. Економічні потреби та їх класифікація. Економічні явища та економічні відносини. Основні питання економіки. Структура та функції економічної теорії. Економічна теорія в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Методи дослідження економіки. Основні напрямки формування економічного мислення.

Тема 1.2. Еволюція розвитку економічної теорії

Зародження та виникнення економічних знань. Повсякденний та науковий погляд на економіку. Етапи історичного розвитку економічної теорії. Основні напрямки зарубіжної економічної науки: меркантилізм, фізіократи, класична школа, маржиналізм, утопічний соціалізм, марксизм, неокласичні ідеї, кейнсіанство, некейнсіанство, посткейнсіанство, монетаризм, інституціоналізм. Сучасні напрями розвитку сучасної економіки. Теоретичні дослідження вітчизняних вчених-економістів.

Тема 1.3. Основні суб'єкти економіки та особливості їх діяльності

Домогосподарства, їх функції та основні доходи. Підприємство та підприємництво. Роль держави та закордону в економічних взаємозв'язках.

Тема 1.4. Загальна характеристика ринку

Ринок, умови його виникнення та історичні етапи розвитку. Функції ринку. Види ринків та їх взаємозв'язок. Ринкова інфраструктура. Сутність конкуренції та її види. Особливості ціноутворення в умовах недосконалої конкуренції. Захист державою конкуренції. Антимонопольне законодавство.

Тема 1.5. Національна економіка та економічний розвиток

Цілі, структура і фактори розвитку національної економіки. Основні макроекономічні показники. Економічне зростання та циклічність. Типи та фактори економічного зростання. Основні характеристики фаз циклу. Класифікація та періодичність криз. Національне багатство України.

Модуль 2. Сутність та механізм функціонування ринкової економіки

Тема 2.1. Економіка та економічний вибір

Економіка як господарство та як наука. Виникнення економічних поглядів та становлення економічної науки. Предмет економічної теорії. Мікроекономіка. Макроекономіка. Економічна політика. Функції економічної теорії. Методи економічного дослідження. Потреби та їх безмежність. Потреби і економічні інтереси. Мотиви та стимули. Економічне благо як засіб задоволення потреб. Товари, їх класифікація. Економічні ресурси, обмеженість ресурсів. Економічний вибір. Альтернативні витрати. Крива виробничих

можливостей. Економічне зростання та ефективність. Економічне мислення та економічна практика.

Тема 2.2. Ринкова економіка: сутність і специфіка економічної системи

Фундаментальні питання економіки: що виробляти? як? для кого? Економічна система. Критерії класифікації економічних систем. Відносини власності. Типи економічних систем: традиційна, командна, ринкова. Сутність ринку, умови виникнення, функції. Товар та гроші в ринковій економіці. Характеристики товару. Гроші: виникнення, сутність, функції. Еволюція грошової системи. Змішана економіка та її основні риси. Моделі в рамках економічних систем. Соціально-орієнтована ринкова система. Національні й міжнародні економічні системи. Формування глобальної економічної системи. Особливості трансформаційної економічної системи України.

Тема 2.3. Принципи та економічні суб'єкти ринкової економіки

Основні принципи ринкової економіки: приватна власність, свобода підприємництва та вибору, особистий інтерес, конкуренція, ціновий механізм, обмежена роль держави. Функціонування ринку. А.Сміт і "невидима рука" ринкової економіки. Аргументи на користь ринкової системи та недоліки ринку. Основні суб'єкти ринкової економіки: домашні господарства, фірми. Держава в ринковій економіці та її економічні функції. Правова база. Захист конкуренції. Перерозподіл доходу. Перерозподіл ресурсів. Зовнішні ефекти. Суспільні блага та послуги. Ринки ресурсів і продуктів. Модель кругообороту ресурсів, товарів, доходів в умовах ринкової економіки.

Тема 2.4. Основи теорії попиту та пропозиції

Попит. Закон попиту. Крива попиту. Детермінанти попиту. Пропозиція. Закон пропозиції. Детермінанти пропозиції. Ринкова рівновага. Рівноважна ціна та рівноважна кількість. Урівноважуюча функція цін. Зміни попиту і пропозиції. Еластичність як економічне поняття. Еластичність попиту. Вимірювання еластичності попиту. Фактори, що впливають на еластичність попиту. Еластичність пропозиції. Фактор часу в оцінці еластичності пропозиції. Практичне використання теорії еластичності.

Тема 2.5. Основи підприємництва

Підприємництво: сутність та умови існування. Функції підприємництва. Підприємство і фірма. Організація підприємства. Типи фірм: одноосібне підприємство, партнерство, корпорація. Переваги та обмеженості кожного типу підприємств. Малий і великий бізнес. Особливості розвитку підприємницької діяльності в трансформаційній економіці України. Економіка фірми. Постійні та змінні фактори виробництва. Короткий і довгий періоди змін. Середній та граничний продукт. Закон спадної віддачі. Витрати виробництва: сукупні, середні, граничні. Валовий дохід, витрати виробництва, прибуток. Максимізація прибутку. Маркетинг як поняття та його роль в сучасній ринковій економіці. Менеджмент: сутність, цілі, функції та значення для розвитку підприємництва. Регулювання підприємницької діяльності в ринковій економіці.

Тема 2.6. Сучасний ринок: структура, види, типи

Ринок та принципи його класифікації: за об'єктами куплі-продажу, за територіальною ознакою, за типом конкуренції. Ринок товарів та його різновиди. Ринок природних ресурсів. Ринок праці. Ринок капіталів. Типи ринкових структур: досконала конкуренція, монополія, олігополія, монополістична конкуренція.

Модуль 3. Функціонування національної економіки та проблеми економічного зростання

Тема 3.1. Національна економіка та результати її функціонування

Поняття національної економіки. Валовий внутрішній продукт (ВВП) у системі макроекономічних показників. Поняття доданої вартості та її використання в розрахунках ВВП. Система національних рахунків (СНР). Номінальний та реальний ВВП. Сукупний попит і сукупна пропозиція. Тіньова економіка у складі національної економіки і соціально-економічні наслідки її розвитку. ВВП і «чистий економічний добробут».

Тема 3.2. Економічне зростання і циклічність економічного розвитку

Економічне зростання: сутність, типи, чинники. Економічне зростання та економічний розвиток. Сталий економічний розвиток. Цивілізаційний вимір економічного розвитку. Стратегія інноваційного розвитку і проблеми економічного зростання в сучасній економіці України. Поняття економічного циклу та його фаз. Економічні кризи. Світова фінансова та економічна криза 2008 року та її прояви в економіці України. Особливості сучасної кризової ситуації в національній економіці України. Макроекономічна нестабільність і безробіття. Сучасні проблеми безробіття в національній економіці України. Сутність та наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави та основні її напрями в Україні.

Тема 3.3. Інфраструктура ринку

Інфраструктура ринку як поняття. Товарна біржа: функції, типи. Фондова біржа та її специфіка. Банки та небанківські установи в системі ринкової інфраструктури. Особливості інфраструктури ринку праці. Формування ринкової інфраструктури в трансформаційній економіці України.

Тема 3.4. Зовнішня торгівля та міжнародна валютна система

Абсолютні та порівняльні переваги і міжнародна торгівля. Політика вільної торгівлі. Особливості розвитку міжнародної торгівлі в сучасних умовах та Світова організація торгівлі (СОТ). Входження України у світовий економічний простір і необхідність покращення її позицій. Міжнародна валютна система: сутність, виникнення та основні етапи розвитку. Валютний курс і чинники його формування. Глобалізація як закономірний наслідок світогосподарського розвитку. Міжнародні ринки та становлення глобального ринку.

Тема 3.5. Трансформаційна економіка та особливості формування ринкової економіки в Україні

Трансформаційна економіка: цілі та концепції трансформації командно-адміністративної системи в ринкову. Нова роль держави в перехідній економіці. Особливості ринку в перехідний період. Приватизація: необхідність, сутність, методи. Процес формування та розвитку ринкових інститутів в трансформаційній економіці. Економічна динаміка в трансформаційний період. Інфляція та антиінфляційна політика в трансформаційній економіці. Соціальні проблеми і пріоритети державної соціальної політики.

2. Засоби діагностики успішності навчання

До складу навчальної дисципліни «Економіка, бізнес, економічне мислення» входить 4 модулі, рівень знань за якими **контролюється поточним і підсумковим контролем знань.**

Поточний контроль знань здійснюється:

- вибірково в процесі усіх видів занять,
- шляхом опитування,
- розв'язання задач,
- виконання тестів, ессе,
- шляхом проведення письмових модульних контрольних робіт,
- реферат, доповідь за темою реферату з презентацією.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання - екзамен

4. Рекомендовані джерела

Базові

1. Аналітична економіка та макроекономічна політика: Навчальний посібник для студентів спеціальності “Економіка”/ За ред. академіка І.Ф.Прокопенка. - Харків: видавництво Іванченка І.С., 2019. - 416с.
2. Андрусь О.І. Економічна теорія: Практикум. Інтерактивні методи в модульному навчанні: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2008. – 480 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 9-те вид., доповн. – К.: Знання, 2014. – 710 с.
4. Курс економічної теорії. Навчальний посібник / За ред. акад. І.Ф.Прокопенка. – Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2007. – 484 с.
5. Основи економічної науки: курс лекцій. Навч. посібн./В.С.Савчук, О.О.Беляєв, К.Т.Кривенко та ін. За ред. В.В.Савчука, О.О.Беляєва, К.Т.Кривенка. – К.: КНЕУ, 2010. – 372с.
6. Політекономія: навч. посібн. / Г.Г. Старостенко, Н.В. Мірко – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2015. – 450 с.

Допоміжні

1. Башнянин Г. І., Шевчук Є. С. Політична економія: Навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина і к.е.н., доц. Є. С. Шевчука. – 4-те вид., переробл. і виправлене – Львів: «Магнолія 2006», 2017. – 280 с.
2. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 688 с.
3. Вступ до економічної теорії : Підручник / за ред. З. Ватаманюка. – Львів: “Новий Світ – 2000”, 2005. – 408с.
4. Основи економічної теорії / за заг. Ред. П. В. Круша, В. І. Депутат, С. О. Тульчинської / Навчальний посібник. – К. : Каравелла, 2016. – 448 с.
5. Основи економічної теорії: підручник / за ред. проф. Федоренка В. Г. – К.: Алерта, 2007. – 519 с.
6. Помінова І. І. Політична економія: навч.-метод. Посібник / І. І. Помінова. – Х.: MONOGRAF, 2016. – 268 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека імені В.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Інститут економіки і прогнозування НАН України URL: <http://www.ief.org.ua>
4. Міжнародний центр перспективних досліджень URL: <http://www.icps.kiev.ua>
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
8. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
9. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
11. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
12. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
13. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>